

УДК 343.985

DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2024.1.36>**О.М. Серафимов**

Керівник

Херсонської спеціалізованої прокуратури у сфері оборони Південного регіону

ORCID ID: 0009-0005-3007-3440

ОБСТАВИНИ, ЩО ПІДЛЯГАЮТЬ ВСТАНОВЛЕННЮ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗОВАНИХ ЗЛОЧИННИХ УГРУПОВАНЬ, ЩО ДІЮТЬ В УМОВАХ БОЙОВИХ ДІЙ

Стаття присвячена дослідженню обставин, що підлягають встановленню при розслідуванні злочинної діяльності організованих злочинних угруповань, що діють в умовах бойових дій, як важливої складової окремої криміналістичної методики. У структурі обставин, які підлягають встановленню під час розслідування злочинної діяльності ОЗУ, які діють в умовах бойових дій, виокремлено три блоки таких обставин. Блок перший складають обставини, які стосуються структурно-функціональної побудови ОЗУ, що діє в умовах бойових дій: тип, структура та склад організованого злочинного угруповання, що функціонує в умовах бойових дій; кількість та особа кожного учасника організованого злочинного угруповання; функціональний розподіл ролей учасників ОЗУ, що діє в умовах бойових дій; лідер та його характеристика; мотиви та мета лідера щодо створення ОЗУ в умовах бойових дій; зв'язки та особливості взаємодії між членами ОЗУ, наявність правил поведінки, системи покарань та заохочень; мотиви та мета членів ОЗУ при вчиненні злочинних дій у складі ОЗУ, що діє в умовах бойових дій; сфера злочинної діяльності ОЗУ, що діє в умовах бойових дій; особливості реалізації злочинної технології та тривалість такої діяльності; умови та причини, що сприяли утворенню та функціонуванню ОЗУ в умовах бойових дій; обставини, що звільняють від кримінальної відповідальності або відбування покарання за участь у ОЗУ. Другий блок складають обставини, які стосуються базових форм злочинної діяльності: спосіб злочину; час, місце та обстановка; знаряддя та засоби вчинення злочину; типові сліди (слідова картина); особа потерпілого; предмет злочинного посягання; результати та наслідки злочинної діяльності ОЗУ в умовах бойових дій. Третій блок становлять обставини, які характеризують інфраструктуру ОЗУ, що діє в умовах бойових дій: зв'язки із кримінальним середовищем; корупційні зв'язки із посадовими або службовими особами органів державної влади чи місцевого самоврядування, військових адміністрацій, військових частин, представниками волонтерських організацій; способи набору та підготовки нових членів ОЗУ в умовах бойових дій; засоби конспірації злочинної діяльності ОЗУ в умовах бойових дій; технічне озброєння та оснащення ОЗУ, яке діє в умовах бойових дій; формування фінансової основи функціонування ОЗУ в умовах бойових дій.

Ключові слова: досудове розслідування, обставини, що підлягають встановленню, предмет доказування, організоване злочинне угруповання.

Постановка проблеми. Слід зазначити, що належна організація та здійснення розслідування залежить від правильності розуміння переліку обставин, які необхідно встановити. Саме перелік обставин, що підлягають встановленню, впливає на формування завдань розслідування та обумовлює вибір прийомів, засо-

бів та методів вирішення таких завдань. Необхідно підкреслити, що криміналістичні рекомендації з організації та здійснення розслідування повинні враховувати потреби практики слідчої діяльності, що обумовлені вимогами кримінального та кримінального процесуального законодавства.

Метою статті є формування переліку обставин, що підлягають встановленню при розслідуванні злочинної діяльності організованих злочинних угруповань, що діють в умовах бойових дій.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Питанню виявлення та розслідування організованої злочинної діяльності присвячені наукові роботи Ю.П. Аленіна, Л.І. Аркуші, А.А. Вознюка, А.Ф. Волобуєва, В.І. Галагана, Л.Ф. Гули, С.П. Єпринцева, В.А. Журавля, Д.М. Цехана, К.О. Чаплинського, В.Ю. Шепітька та деяких інших. Проте ескалація воєнного конфлікту між РФ та України здійснила значний вплив на тенденції злочинної діяльності в Україні та спровокувала формування організованих злочинних угруповань, які діють в умовах бойових дій. У контексті цього важливим є забезпечення співробітників правоохоронних органів належним арсеналом криміналістичних рекомендацій з протидії таким злочинним утворенням із урахуванням сучасних реалій злочинної та правоохоронної діяльності.

Виклад основного матеріалу. У криміналістичній літературі панівною є думка про самостійний характер обставини, що підлягають встановленню (з'ясуванню), як узагальнюючої категорії, що виходить за межі процесуального розуміння предмету доказування та враховує положення, визначені нормами кримінального права, кримінального процесу, криміналістичними ознаками певного злочину і матеріалами конкретного кримінального провадження й саме тому задовольняє потреби розробки окремих криміналістичних методик [1, с. 66; 2, с. 99; 3, с. 13].

У контексті розробки методики розслідування діяльності ОЗУ, що функціонує в умовах бойових дій, важливим є врахування специфічних особливостей такого прояву злочинної діяльності, що отримує своє відображення в тому числі й у визначенні переліку обставин, що підлягають встановленню та доказуванню. В.Ю. Шепітько виділяє дві групи обставин, що підлягають встановленню при розслідуванні злочинів, що вчиняються організованими злочинними групами: 1) обставини, що свідчать про організований характер злочину; 2) обставини, що

сприяють доказуванню кожного окремого злочину, вчиненого організованою групою (місце і час вчинення злочину; спосіб злочину; обставини, що пом'якшують чи обтяжують відповідальність; обставини, що сприяли вчиненню даного злочину, тощо) [4, с. 432–433].

Аналізуючи систему обставин, які підлягають встановленню під час розслідування злочинної діяльності ОЗУ, які діють в умовах бойових дій, на нашу думку, слід виокремити три блоки таких обставин:

1. *Обставини, які стосуються структурно-функціональної побудови ОЗУ, що діє в умовах бойових дій.* Встановлення даних обставин, з одного боку є важливим для встановлення ключових характеристик ОЗУ, а з іншого – подальшого формування міцної доказової бази для кваліфікації певної злочинної групи як організованої групи (ч. 3 ст. 28 КК України). Крім того, дані обставини мають тактико-організаційне криміналістичне значення в силу того, що корелюють із переліком тактичних завдань, які стосуються встановлення структури, складу, розподілу ролей між членами ОЗУ та їх функцій, а також встановлення та дослідження особливостей лідера ОЗУ, що діє в умовах бойових дій;

2. *Обставини, які стосуються базових форм злочинної діяльності.* Перелік обставин, що відносяться до даної групи, є важливим у контексті кримінального процесуального предмету доказування, так як стосуються встановлення обставин усіх злочинних подій, що вчиняються ОЗУ в рамках технології злочинної діяльності. Відповідно сюди входять як обставини злочинної події, що корелюють зі змістом предмету доказування, так і такі, що носять орієнтуючий характер для оперативних та слідчих підрозділів правоохоронних органів в силу того, що впливають та тактичну складову задіяння сил, засобів та обрання методів виявлення, викриття та розслідування організованої злочинної діяльності злочинних угруповань, що функціонують в умовах бойових дій;

3. *Обставини, які характеризують інфраструктуру ОЗУ, що діє в умовах бойових дій.* Коло даних обставин становить комплекс взаємопов'язаних обслуговуючих структур або об'єктів, які забезпечують

базис для функціонування організованих злочинних угруповань [5, с. 362]. Встановлення даного блоку обставин покликане забезпечити вирішення як тактичних завдань в рамках проведення конкретних розслідувань, так і завдань стратегічного планування заходів, спрямованих на попередження, профілактику та боротьбу з організованою злочинною діяльністю в умовах бойових дій.

Переходячи до детального огляду обставин, що входять до кожного із наведених блоків, слід зазначити, що до *обставин, які стосуються структурно-функціональної побудови ОЗУ, що діє в умовах бойових дій*, відносяться:

1. Тип, структура та склад організованого злочинного угруповання, що функціонує в умовах бойових дій. Необхідно виявити та встановити обставини, що підтверджують спільний характер діяльності членів ОЗУ на підставі єдиного загального плану, відомого усім учасникам організованої групи. Члени ОЗУ можуть не бути обізнаними щодо усіх елементів злочинної технології, але мають чітко розуміти зміст та послідовність вчинення основних злочинних дій, що становлять базу злочинної діяльності ОЗУ та обумовлюють її утворення. Спільність злочинної діяльності членів ОЗУ, яке діє в умовах бойових дій, може проявлятися як у спільному готуванні, вчиненні та приховуванні злочинних дій, так і у вчиненні дій, спрямованих на забезпечення тривалого функціонування ОЗУ. Мають бути зібрані та належним чином зафіксовані докази, що вказують на структуру та склад ОЗУ, яке діє в умовах бойових дій, характер та особливості утворення стійких зв'язків між його членами. Особлива увага має приділятися встановленню даних щодо ієрархії та принципу управління злочинним угрупованням. Від цього може залежати ступінь обізнаності окремих членів ОЗУ про особливості злочинної технології, інших учасників угруповання. Встановлення такої інформації безпосередньо впливає на вибір тактичних засобів та методів роботи з учасниками ОЗУ різних ланок;

2. Кількість та особа кожного учасника організованого злочинного угруповання. Учасники ОЗУ розглядаються як особи, які

входять до складу злочинних об'єднань і беруть участь у всіх або більшості злочинів, учинених його членами [6, с. 67]. А.І. Плосконос пропонує здійснювати характеристику учасників ОЗУ на підставі визначення таких їх риси та властивостей, як соціально-демографічні дані, суспільно-небезпечні ознаки, психологічні риси та властивості, інтелектуальні характеристики, юридичні ознаки [7, с. 61–63]. Встановлення зазначених характеристик членів ОЗУ, яке діє в умовах бойових дій, має як кримінально-правове і кримінальне процесуальне, так і криміналістичне значення;

3. Функціональний розподіл ролей учасників ОЗУ, що діє в умовах бойових дій. У ході розслідування злочинної діяльності ОЗУ, що діє в умовах бойових дій, підлягає встановленню роль та функції кожного учасника ОЗУ в цілому щодо забезпечення існування та функціонування ОЗУ та безпосередньо у ході підготовки, вчинення та приховування кожного злочинного епізоду; міра особистої причетності кожного члена ОЗУ до заподіяної діями злочинної групи шкоди та його особиста участь відповідно до плану і фактичних обставин вчинюваних епізодів злочинної діяльності. Крім того слід відслідкувати зміни у статусі та ролі кожного учасника ОЗУ на предмет виявлення зростання злочинної кар'єри особи;

4. Лідер та його характеристика. Лідером злочинного угруповання є особа, яка здатна здійснювати соціально-психологічний вплив на інших членів ОЗУ з метою забезпечення безперервної реалізації злочинної технології та вирішення конфліктних ситуацій. Необхідно зазначити, що у переважній більшості випадків лідером ОЗУ є організатор, проте бувають ситуації, коли фактичним лідером виступає інша особа. Вивчення характеристики особи лідера є важливим для визначення особливостей тактики проведення окремих С(Р)Д та НС(Р)Д, вибору лінії поведінки слідчого чи інших учасників розслідування під час здійснення спілкування як із самим лідером, так і з іншими членами ОЗУ;

5. Мотиви та мета лідера щодо створення ОЗУ в умовах бойових дій. Основним

мотивом створення будь-якого ОЗУ є незаконне збагачення шляхом вчинення невизначеної кількості злочинів протягом тривалого часу. У залежності від сфери злочинної діяльності мотив збагачення може поєднуватися з іншими мотивами, як, наприклад, задоволення потреби в насильстві, залякування тощо. Для лідера характерним є мотиви створення ОЗУ задля задоволення власного его шляхом здійснення керівництва чи координації злочинної діяльності фізично та психологічно підпорядкованої групи осіб. Крім того, важливим мотиваційним стимулом лідера до утворення ОЗУ в умовах бойових дій є нестабільне (некероване) злочинне середовище на території бойових дій, високий рівень латентності вчинюваних кримінальних правопорушень на фоні воєнних дій і завантаженості співробітників правоохоронних органів, які вимушені діяти в небезпечних умовах. Встановлення мотивів та мети лідера щодо створення ОЗУ в умовах бойових дій є важливим у контексті висунення окремих версій щодо його зв'язків із криміналітетом, політичними силами, військовими формуваннями, щодо структури злочинної технології діяльності ОЗУ, причетності лідера до вчинення інших злочинів, які дозволили йому здобути кримінальний досвід, тощо;

6. Зв'язки та особливості взаємодії між членами ОЗУ, наявність правил поведінки, системи покарань та заохочень. Встановлення даних обставин дозволяє оцінити психологічні механізми функціонування та управління ОЗУ в умовах бойових дій, визначити наявність конфліктів усередині ОЗУ, причин таких конфліктів, осіб, до яких застосовувалися певні санкції або заохочення з боку лідера. Така інформація має важливе значення задля виявлення «слабкої ланки» злочинного угруповання, на яку має бути першочергово спрямована робота співробітників правоохоронних органів;

7. Мотиви та мета членів ОЗУ при вчиненні злочинних дій у складі ОЗУ, що діє в умовах бойових дій. Основна мотивація учасників ОЗУ, яке діє в умовах бойових дій, щодо участі у протиправній діяльності такої злочинної групи має співпадати із основною мотивацією утворення та

функціонування ОЗУ в умовах бойових дій. Проте оперативний та слідчий інтерес становлять, також, мотиви та мета входження окремих членів до складу такого ОЗУ, вибір конкретних потерпілих осіб чи предметів злочинного посягання на підставі пропозиції певних членів ОЗУ, тощо. Така інформація може бути використана у цілях здійснення профілактичних заходів та вибору тактичних засобів при проведенні С(Р)Д за участі даних осіб;

8. Сфера злочинної діяльності ОЗУ, що діє в умовах бойових дій. Характеризує своєрідну спеціалізацію та тип технології злочинної діяльності і дозволяє висунути версії щодо невідомих слідству на конкретному етапі елементів такої злочинної технології, потенційно причетних до діяльності ОЗУ в умовах бойових дій осіб, в тому числі представників правоохоронних органів, військової адміністрації, посадових осіб органів державної влади та самоврядування, конкретний державних діячів чи політичних сил;

9. Особливості реалізації злочинної технології та тривалість такої діяльності. Встановлення даних обставин дозволяє виявити усі складові злочинної технології, у тому числі пов'язані із використанням сучасних інформаційних технологій, способи легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, корупційні зв'язки, спосіб та місце накопичення грошових коштів, реальний розмір завданої шкоди інтересам окремих осіб, державі та суспільству в цілому, виявити осіб, які хоч і не входять до складу такого ОЗУ, але безпосередньо причетні до його діяльності;

10. Умови та причини, що сприяли утворенню та функціонуванню ОЗУ в умовах бойових дій. Умови бойових дій безпосередньо впливають як на усі легальні процеси функціонування суспільства у цілому, окремих державних інститутів, зокрема правоохоронних органів, так і функціонування кримінального середовища і тіньового ринку товарів та послуг. Проте криміналістичне значення виявлення умов та причин утворення на території бойових дій ОЗУ та відносної успішності їх функціонування безпосередньо пов'язане із визначенням напрямів оперативної про-

філактики та кластерів, що вказують на діяльність ОЗУ в умовах бойових дій;

11. Обставини, що звільняють від кримінальної відповідальності або відбування покарання за участь у ОЗУ. Ч. 6 ст. 255 КК України передбачає можливість звільнення від кримінальної відповідальності особи, крім організатора або керівника злочинної організації, за вчинення злочину, передбаченого частиною другою або третьою цієї статті, якщо вона до повідомлення їй про підозру у вчиненні цього злочину добровільно повідомила про створення злочинної організації або участь у ній та активно сприяла її розкриттю [8]. Така законодавча норма стимулює членів ОЗУ до здійснення конфіденційного співробітництва із представниками правоохоронних органів та сприяє більш повному встановленню усіх учасників ОЗУ, яке діє в умовах бойових дій, а також виявленню усіх складових технології злочинної діяльності.

Наступним блоком обставин, які підлягають встановленню під час розслідування злочинної діяльності ОЗУ, які діють в умовах бойових дій, є *обставини, які стосуються базових форм злочинної діяльності*. Необхідно підкреслити, що вони описують типову схему структури певного злочинного діяння. В рамках розслідування злочинної діяльності ОЗУ в умовах бойових дій обов'язковим є встановлення обставин вчинення кожного злочинного епізоду. При цьому така діяльність має здійснюватися паралельно за усіма відомими слідству епізодами учинених злочинів та одночасним пошуком нових даних про інші факти вчинення злочинних дій, які не відомі слідству на певному етапі його здійснення. Серед обставин, які підлягають встановленню під час розслідування злочинної діяльності ОЗУ, які діють в умовах бойових дій, та стосуються базових форм злочинної діяльності, необхідно визначити:

1. Спосіб злочину. У ході розслідування злочинної діяльності ОЗУ в умовах бойових дій мова завжди йдеться саме про повноструктурний спосіб злочину, тобто про вчинення членами ОЗУ дій з підготовки, безпосереднього вчинення та приховування злочину. Специфіка характери-

стики способу злочину буде залежати від виду базової форми злочинної діяльності, що лежить в основі технології злочинної діяльності ОЗУ в умовах бойових дій;

2. Час, місце та обстановка. Для даної підгрупи обставин визначальною є саме обстановка бойових дій, що впливає на особливості здійснення підготовки, вибір способу, знарядь та засобів вчинення злочину, предмету злочинного посягання та потерпілої особи. З іншого боку, обстановка бойових дій має враховуватися слідством як детермінуючий фактор, що впливає на збереження слідів злочину, адже створює ризики, пов'язані зі знищенням таких слідів у силу незалежних від злочинців об'єктивних факторів. Встановлення часу та місця вчинення кожного конкретного злочинного діяння членами ОЗУ в умовах бойових діє є важливим з огляду формування міцної доказової бази та підтвердження причетності конкретних членів ОЗУ, яким відведено роль виконавців, а також спростування неправдивих алібі, які можуть надаватися злочинцями;

3. Знаряддя та засоби вчинення злочину безпосередньо обумовлені вибором способу вчинення злочину та особливостями технології злочинної діяльності. Їх встановлення при розслідуванні організованої злочинної діяльності ОЗУ в умовах бойових дій є важливим як з позиції доведення причетності конкретних членів ОЗУ до вчинення злочинів, так і викриття окремих елементів технології злочинної діяльності. Особливого значення встановлення знаряддя вчинення злочину набуває у випадках використання табельної зброї діючих співробітників правоохоронних органів чи військовослужбовців для вчинення злочинних дій, що дозволяє пов'язати таких осіб з ОЗУ, яке діє в умовах бойових дій;

4. Типові сліди (слідова картина) залежить від базової форми злочинної діяльності ОЗУ в умовах бойових дій. Встановлення певних слідів є важливим як для висунення окремих версій щодо особи злочинця (злочинців), способу вчинення злочину, часу вчинення злочину, так і формування доказової бази у провадженні;

5. Особа потерпілого. М.М. Єфімов та І.В. Пиріг пропонують у структурі інфор-

мації про особу, потерпілу від злочинних дій, виділяти три групи даних: 1) дані про відносини між потерпілим та особою, що вчинила правопорушення; 2) відомості про поведінку потерпілого при вчиненні стосовно нього протиправних дій; 3) дані про риси характеру потерпілого [9, с. 20]. Встановлення такої інформації є важливим у контексті висунення версій на основі злочинець-потерпіла особа та виявлення закономірностей вибору потерпілої особи, що може бути використано задля виявленні інших потерпілих осіб, які не вернулися до правоохоронних органів, або прогнозування інших потенційних потерпілих осіб, що можуть стати жертвами ОЗУ в умовах бойових дій;

6. Предмет злочинного посягання. Встановлення предмету злочинного посягання є важливим задля визначення реального розміру заподіяної матеріальної шкоди інтересам фізичних чи юридичних осіб, або державі, а також визначення потенційного розміру злочинного доходу ОЗУ, який використовується для фінансування її діяльності в умовах бойових дій. Крім того, інформація про предмет злочинного посягання може бути використана при проведенні НС(Р)Д з метою встановлення осіб, причетних до діяльності ОЗУ в умовах бойових дій, а також спосіб та маршрут його перевезення (пересилання) як в межах території бойових дій, так і поза ними;

7. Результати та наслідки злочинної діяльності ОЗУ в умовах бойових дій. Встановленню підлягає інформація, що характеризує розмір та характер заподіяної шкоди життю, здоров'ю, майну чи іншим інтересам окремих фізичних чи юридичних осіб, об'єднань громадян чи держави. Увага має приділятися як реальним результатам злочинної діяльності ОЗУ, що діє в умовах бойових дій, що дозволяє оцінити ступінь загрози та потенційного впливу ОЗУ на кримінальну обстановку у конкретному регіоні чи по всій країні, так і встановленню соціально-політичних, економічних, безпекових наслідків функціонування ОЗУ в умовах бойових.

Третій блок становлять *обставини, які характеризують інфраструктуру ОЗУ, що діє в умовах бойових дій.* Д.М. Цехан

визначає інфраструктуру злочинності як систему суб'єктів і засобів, що не володіють чіткими криміногенними ознаками, проте забезпечують злочинну діяльність, а також виступають інструментом взаємодії між злочинністю і соціально-економічними інститутами [10, с. 152]. По суті, існування інфраструктури злочинної діяльності спрямоване на забезпечення безперервної реалізації злочинних технологій за рахунок використання легальних об'єктів та суб'єктів господарської або іншої діяльності у поєднанні із інституціями кримінального середовища.

Вважаємо, що під час розслідування злочинної діяльності ОЗУ, які діють в умовах бойових дій, необхідно встановити *наступні елементи інфраструктури таких ОЗУ:*

1. Зв'язки із кримінальним середовищем. Необхідно зазначити, що потенційне об'єднання, або своєрідна кооперація ОЗУ, що діють в умовах бойових дій, як закономірна тенденція розвитку організованої злочинності становить значну загрозу для національної безпеки України. Цьому процесу сприяє проведення злочинних сходок, розподіл сфер кримінального впливу між ОЗУ, налагодження зв'язків зі «злочинцями у законі», які можуть залучатися у якості злочинних консультантів, поширення та підтримання членами ОЗУ кримінальних норм поведінки та їх використання для вирішення внутрішніх конфліктів, формування злочинних кас («общаків»), тощо. У ході виявлення та розслідування злочинної діяльності ОЗУ в умовах бойових дій має бути встановлено наявність зв'язків із криміналітетом у певному регіоні, «злочинцями у законі», «положенцями», каналів обміну інформацією щодо діяльності конкурентів по злочинному середовищу, участь лідера ОЗУ, яке діє в умовах бойових дій, у сходках;

2. Корупційні зв'язки із посадовими або службовими особами органів державної влади чи місцевого самоврядування, військових адміністрацій, військових частин, представниками волонтерських організацій. Виявлення даних обставин є важливим у контексті висунення версій щодо способів доступу до предметів злочинного посягання, виявлення осіб,

які можуть бути кримінальними агентами [10, с.157] та передавати важливу для слідства інформацію членам ОЗУ, яке діє в умовах бойових дій, впливати на оперативність прийняття рішень та здійснення розслідування, забезпечувати логістичні шляхи переправлення грошових коштів або предметів посягання, тощо;

3. Способи набору та підготовки нових членів ОЗУ в умовах бойових дій. Основними способами поповнення складу ОЗУ в умовах бойових дій є вербування діючих військовослужбовців (особливо що стосується осіб, які мають кримінальне минуле) або військовослужбовців, що самовільно залишили військову частину; діючих або колишніх співробітників правоохоронних органів, які проживають або направлені для виконання службових обов'язків на території бойових дій; організація тренувальних лагерів та формування добровольчих батальйонів із подальшим залученням їх до злочинної діяльності; вербування колишніх в'язнів, які на добровільній основі уклали контракти на службу у лавах Збройних сил України; вербування представників криміногенного середовища із місцевих (наркоманів, безробітних осіб, які перебувають поза межею бідності, осіб, які характеризуються антисоціальною поведінкою). Встановлення даних обставин є важливим у контексті можливості впровадження агентів правоохоронних органів до структури ОЗУ, які діють в умовах бойових дій;

4. Засоби конспірації злочинної діяльності ОЗУ в умовах бойових дій. Серед даних елементів інфраструктури організованої злочинності мають встановлюватися ЗМІ та представники неофіційних джерел інформування населення, які створені та діють в інтересах ОЗУ, що функціонує в умовах бойових дій, представники громадських організацій, які надають інформацію лідерові такого ОЗУ, легальні бізнес-структури, які використовуються такими ОЗУ для прикриття злочинної діяльності та легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом;

5. Технічне озброєння та оснащення ОЗУ, яке діє в умовах бойових дій. Встановленню підлягають транспортні засоби,

які використовуються членами ОЗУ в умовах бойових дій, зброя та боєприпаси до неї, засоби телекомунікаційного зв'язку, засоби, які використовуються для незаконного стеження за місцями чи людьми;

6. Формування фінансової основи функціонування ОЗУ в умовах бойових дій. Дані обставини стосуються формування «общака» та виявлення місця його знаходження і особи, яка є його «держателем», встановлення особливостей наповнення «общака» та його використання для підтримання членів ОЗУ та їх сімей, в тому числі тих, які перебувають за ґратами, використання даних фінансових накопичень для оплати послуг адвокатів, налагоджування та підтримання корупційних зв'язків, «спонсорування» ЗМІ та окремих журналістів, політиків. Виявлення даних обставин є важливим у стратегічному плані, так як, по-перше, позбавлення ОЗУ фінансової основи значно спрощує процес розслідування діяльності такого ОЗУ, так як призводить до його дестабілізації; по-друге, дозволяє уникнути відтворення такого ОЗУ за рахунок вербування нових членів, яким надається стартова фінансова підтримка; по-третє, відсутність здобутих незаконним шляхом грошових коштів та майна унеможливорює здійснення протидії розслідуванню шляхом підкупу свідків, потерпілих, співробітників правоохоронних органів та суду; по-четверте, відсутність «общака» значно ускладнює просування по злочинній кар'єрній драбині осіб, що перебувають за ґратами.

Висновки. Підсумовуючи зазначимо, що визначення обставин, що підлягають встановленню при розслідуванні злочинної діяльності організованих злочинних угруповань, що діють в умовах бойових дій, має важливе значення для планування та організації розслідування даного прояву злочинної діяльності. Встановлення даних обставин мають безпосередній вплив на висунення загальних та окремих версій у розслідуванні, постановку тактичних завдань та вироблення алгоритму їх вирішення шляхом проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та їх комплексів.

Список використаних джерел:

1. Пясковський В.В. Обставини, що підлягають встановленню у справах про торгівлю людьми. *Право України*. 2004. № 6. С. 66–69.
2. Попов В.Ю. Методика розслідування терористичного акту: дис. ... док. філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право». Харків, 2021. 255 с.
3. Журавель В.А. Обставини, що підлягають з'ясуванню, у структурі криміналістичної методики. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2010. Вип. 10. С. 12–20.
4. Криміналістика: Підручник / Кол. авт.: В. Ю. Шепітько, В. О. Коно валова, В. А. Журавель та ін. ; за ред. проф. В. Ю. Шепітька. 4-е вид., перероб. і доп. Харків: Право, 2008. 464 с.
5. Подобний О.О. Теоретичні, правові та організаційно-тактичні основи оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ у боротьбі з корисливо-насильницькою організованою злочинністю: дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.09. Одеса, 2014. 486 с.
6. Вознюк А. А. Кримінально-правові ознаки організованих груп і злочинних організацій : монографія. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2015. 192 с.
7. Плосконос А.І. Тактика допиту учасників організованих злочинних груп та злочинних організацій: дис. ... док. філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право». Київ, 2022. 253 с.
8. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
9. Єфімов М. М., Пиріг І.В. Методика розслідування окремих видів кримінальних правопорушень : підручник. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2022. 271 с.
10. Цехан Д.М. Оперативно-розшукова протидія злочинності у місцях позбавлення волі: монографія. Одеса: Юридична література, 2021. 296 с.

Serafymov O. Circumstances to be established when investigating the criminal activity of organized criminal groups operating in the context of hostilities

The article is devoted to the investigation of the circumstances to be established during the investigation of the criminal activity of organized criminal groups operating in the conditions of hostilities, as an important component of a separate forensic methodology. In the structure of the circumstances to be established during the investigation of the criminal activity of the OZU operating in the conditions of hostilities, three blocks of such circumstances are distinguished. The first block consists of circumstances related to the structural and functional construction of the OZU operating in the conditions of hostilities: the type, structure and composition of an organized criminal group operating in the conditions of hostilities; the number and identity of each member of the organized criminal group; the functional division of roles of the members of the OZU operating in the conditions of hostilities; leader and his characteristics; the motives and goals of the leader regarding the creation of RAM in the conditions of hostilities; connections and peculiarities of interaction between members of the OZU, the existence of rules of conduct, a system of punishments and incentives; motives and goals of the members of the OZU when committing criminal acts as part of the OZU operating in conditions of hostilities; the sphere of criminal activities of OZU operating in the conditions of hostilities; peculiarities of the implementation of criminal technology and the duration of such activity; conditions and reasons that contributed to the formation and functioning of the RAM in the conditions of hostilities; circumstances exempting from criminal liability or serving a sentence for participation in OZU. The second block consists of circumstances that relate to the basic forms of criminal activity: the method of the crime; time, place and setting; tools and means of committing a crime; typical traces (trace pattern); identity of the victim; the subject of criminal encroachment; the results and consequences of the criminal activity of the RAM in the conditions of hostilities. The third block consists of the circumstances that characterize the infrastructure of the OZU operating in the conditions of hostilities: connections with the criminal environment; corrupt connections with officials or officials of state authorities or local self-government bodies, military administrations, military units, representatives of volunteer organizations; methods of recruitment and training of new members of the Armed Forces in the conditions of hostilities; means of conspiracy of criminal activities of OZU in the conditions of hostilities; technical weapons and RAM equipment that operates in combat conditions; formation of the financial basis for the operation of the RAM in the conditions of hostilities.

Key words: pre-trial investigation, circumstances to be established, subject of proof, organized criminal group.